

28.5.2007

Ohje talous- tai allasvesihygieenisen osaamisen osoittavan todistuksen suorittamisesta

Yleistä

Talousvettä toimittavassa laitoksessa tai uimahalleissa ja kylpylöissä tai vastaavissa työskentelevällä, talous- tai allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevällä henkilöllä on oltava riittävät perustiedot soveltuvien osien mm. mikrobiologiasta ja kemiasta, puhdistustekniikasta, hygieniasta, käyttötarkkailusta ja lainsäädännöstä. Talous- tai allasvesihygieeninen osaaminen tulee osoittaa suorittamalla hyväksytysti talous- tai allasvesihygieeninen osaamistesti. Testi tulee olla hyväksytysti suoritettuna viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2008.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus laatii osaamistestin kysymykset sekä vastaa testausjärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Testi suoritetaan testiin osallistuvan valinnan mukaan joko suomeksi tai ruotsiksi (ruotsinkieliset kysymykset saatavilla syksyllä 2007). Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus voi määrätä testin laatimisesta, testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista ja testitodistuksen sisällöstä. Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa laitoksessa työskentelevien osaamisesta ja esitettävä nämä tiedot pyydetessä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus hyväksyy hakemuksesta testaaajiksi terveydensuojelulain mukaiset kelpoisuusehdot talous- ja/tai allasveden osalta täyttävät hakijat ja pitää testaaajista luettelo. Testaaja järjestää testitilaisuudet ja tiedottaa niistä, tarkastaa testiin osallistuneiden testisuoritukset Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti sekä toimittaa Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle sen tarvitsemat tiedot testin hyväksytysti suorittaneista. Osaamistestin hyväksyttävästi suorittaneelle myönnetään viivytyksettä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen vahvistaman mallin mukainen testitodistus. Testitodistus on voimassa viisi vuotta todistuksen antopäivästä, joka on käytännössä sama kuin testauspäivä. Viiden vuoden kuluttua testi tulee suorittaa uudelleen.

Testaajan tulee Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tai testiin osallistuneen niin vaatiessa toimittaa testisuoritus tarkistusarvosteluun Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukseen.

Talousvesi

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 1351/2006 tarkoitetuissa laitoksissa työskentelevällä, talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevällä henkilöllä on oltava Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen vahvistaman mallin mukainen testitodistus. Testitodistusta ei voi saada muulla tavalla kuin suorittamalla hyväksyttävästi talousvesihygieeninen osaamistesti.

Testitodistus tulee olla terveydensuojelulain mukaan hyväksytyssä, yli 50 henkilön tarpeisiin tai yli kymmenen kuutiometriä talousvettä päivässä toimittavassa laitoksessa työskentelevillä, talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevillä henkilöillä. *Suosittelavaa kuitenkin on, että myös soveltamisalaa pienempien laitosten talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevät henkilöt suorittaisivat osaamistestin.* Soveltamisalaan kuuluu koko vesihuoltolaitos vedenottamoihin, vedenkäsittelylaitoksiin ja verkostoihin. Osaamistestiin osallistuvat henkilöt valitsevat joko pohjavesilaitoksissa työskenteleville tai pintavesilaitoksissa työskenteleville henkilöille tarkoitetut

testikysymykset.

Asetusta sovelletaan sekä laitoksen omiin työntekijöihin että niihin työntekijöihin, joiden palvelu ostetaan laitoksen ulkopuolelta, mutta jotka tekevät laitoksella soveltamisalan mukaisesti talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä.

Talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä ovat muun muassa seuraavat:

- **vedenottamoilla** veden hankintaan liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt, talousveden kemikaalien käsittely, päivystys;
- **vedenottamoilla/vesilaitoksilla** veden käsittelyyn liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt, talousveden kemikaalien käsittely, päivystys;
- **verkostoissa** vesijohtoverkostoon liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt, talousveden kemikaalien käsittely, päivystys.

Laitteilla tarkoitetaan tässä mm. putkia, pumppuja, kemikaalien syöttölaitteita sekä mittaus- ja säätölaitteita.

Kaikilla, jotka tekevät laitoksessa talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, tulee olla osaamista osoittava testitodistus. Kaikissa asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa laitoksissa tulee olla jatkuvasti läsnä tai riittävän nopeasti paikalle hälytettävissä henkilö, jolla on osaamistesti suoritettuna. Yleensä talousvettä toimittavissa laitoksissa työskentelee useita talousveden laatuun vaikuttavia työntekijöitä, joilla kaikilla tulee olla testitodistus.

Jos laitoksella ei itsellään ole tarvetta esimerkiksi laitoksen pienestä koosta johtuen kouluttaa omaa henkilökuntaa, laitos voi hankkia osaamisen laitoksen ulkopuoliselta taholta, esimerkiksi suuremmalta laitokselta. Kirjalliseen sopimukseen tulee kirjata edellytys tulla paikalle kiireellisissä talousveden laatu-äkillisessä vaarantavissa tilanteissa. Kysymykseen tulevat sellaiset laitokset, joilla ei ole omaa henkilökuntaa, joka tekee talousveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä. Tällaisen laitoksen on lisäksi varmistettava, että laitoksen ulkopuolisella työntekijällä, joka tekee veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä (esim. putkien tai laitteiden asentaja), on osaamistodistus.

Sellaisten henkilöiden, jotka eivät tee veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, ei tarvitse hankkia osaamista osoittavaa todistusta. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi ne, jotka työskentelevät pelkästään toimistossa, mittarin lukijana tai siistijänä. Sijaisina toimivien henkilöiden, esimerkiksi kesätyöntekijöiden, ei tarvitse suorittaa osaamistestiä, mikäli he eivät yksin vastaa laitoksen toiminnasta ja saatavilla on talousvesihygieenistä asiantuntemusta henkilöiltä, jotka ovat suorittaneet osaamistestin. *On kuitenkin suositeltavaa, että myös edellä mainitut henkilöt suorittaisivat osaamistestin.*

Laitoksen toimittaman veden laatuun välillisesti vaikuttavia päätöksiä tekeillä henkilöillä ei tarvitse olla osaamistestitodistusta, mikäli he eivät itse työskentele sellaisissa tehtävissä, joissa voivat (välittömästi) vaikuttaa talousveden laatuun. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi teknisen lautakunnan puheenjohtaja tai suurehkon kunnan tai kaupungin tekninen johtaja tai rakennusmestari. Kuitenkin, laitoksen lähiesimiehen, joka valvoo ja ohjaa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevien työntekijöiden toimintaa, tulee hankkia osaamistodistus. Tällaisen henkilön tarvitsee hankkia vain yksi osaamistodistus, vaikka hän toimisi sekä pohja- että pintavesilaitosten esimiehenä. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi pienehkön kunnan tekninen johtaja tai rakennusmestari.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus päivittää tätä ohjetta siten, että ohjeeseen kootaan mahdollisimman kattava listaus niistä työtehtävistä, jotka voidaan tulkita asetuksen soveltamisalaan kuuluviksi.

Kenen pitää hankkia osaamistodistus – kysymyksiä ja vastauksia

- Tarvitseeko terveystarkastajien hankkia osaamistodistus, koska he voivat vaikuttaa veden laatuun antamalla ohjeita, kehotuksia ym.?
- Ei tarvitse, koska he vaikuttavat välillisesti veden laatuun eivätkä itse tee toimenpiteitä laitoksilla. On kuitenkin valvonnan kannalta hyödyllistä, jos tarkastajilla on mahdollisuus täydentää hygieniosaamistaan laitoksien käytäntöjen osalta.
- Jos laitoksen päivystys on annettu pelastuslaitoksen tehtäväksi, pitääkö

pelastuslaitoksen väellä olla osaamistodistus?

- Ei tarvitse, jos he eivät tee niitä veden laatuun vaikuttavia välittömiä toimenpiteitä, joita erityistilanne vaatii, ts. jos he vain toimivat erityistilanteissa tiedon eteenpäin välittäjinä eli hälyttävät vesilaitoksen henkilöstön. Jos pelastuslaitoksen väki tekee erityistilanteissa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, niin heillä tulee olla osaamistodistus.

- Tarvitseeko urakoitsija + hänen työntekijänsä osaamistodistuksen, jos he vain asentavat putkia kaivantoon? He eivät tee liitoksia ym. Vesilaitos puhdistaa ja desinfioi putkiston.

- Paikalla pitää olla joku, jolla on osaamistodistus.

Talousvesihygieeniseen osaamistestiin osallistuvat vastaavat yleisiin kysymyksiin (20 kpl) ja niiden lisäksi joko pohjavesilaitoksille tai pintavesilaitoksille tarkoitettuihin kysymyksiin (10 kpl).

- Jos laitos käyttää sekä pohja- että pintavettä raakavetenään, niin testiin osallistuva vastaa pääsääntöisesti pintavesikysymyksiin.
- Jos testiin osallistuva henkilö voi vesilaitoksella vaikuttaa vain pohjaveden laatuun, niin hän voi vastata pohjavesikysymyksiin, vaikka laitos käyttäisi pääasiallisena raakavetenään pintavettä.
- Jos testiin osallistuva työskentelee tekopohjavesilaitoksella, niin hän vastaa pintavesikysymyksiin.
- Jos testiin osallistuva haluaa osallistua sekä pohja- että pintavesilaitoksille tarkoitettuun osaamistestiin, niin hän vastaa erikseen molempiin kysymyssarjoihin ja hänelle voidaan myöntää kaksi testitodistusta.

Allasvesi

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 1350/2006 tarkoitetuissa laitoksissa työskentelevällä, allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevällä henkilöllä on oltava Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen vahvistaman mallin mukainen testitodistus. Testitodistusta ei voi saada muulla tavalla kuin suorittamalla hyväksyttävästi allasvesihygieeninen osaamistesti.

Testitodistus tulee olla uimahalleissa ja kylpylöissä tai vastaavissa laitoksissa työskentelevillä, allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevillä henkilöillä. Soveltamisalaan kuuluvat henkilöt, jotka työskentelevät laitoksissa, joissa uima-allas on tarkoitettu käytettäväksi siten, että yleisöllä on mahdollisuus päästä sinne joko maksua vastaan tai vastikkeetta. Soveltamisen lähtökohtana ovat altaat, joissa on vähintään veden kierto, suodatus ja desinfiointi.

Asetusta sovelletaan sekä laitoksen omiin työntekijöihin että niihin työntekijöihin, joiden palvelu ostetaan laitoksen ulkopuolelta, mutta jotka tekevät laitoksella soveltamisalan mukaisesti allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä.

Allasveden laatuun vaikuttaviin toimenpiteisiin katsotaan kuuluvaksi muun muassa seuraavat:

- veden käsittelyyn liittyvien laitteiden asennus, huolto, säätö ja kunnostustyöt (laitteilla tarkoitetaan tässä mm. putkia, pumppuja, kemikaalien syöttölaitteita, mittaus- ja säätölaitteita);
- allasveden kemikaalien käsittely laitoksella;
- ilmanvaihdon toimivuuden varmistaminen;
- päivystys erityistilanteiden varalta.

Kaikkien, jotka tekevät laitoksessa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, tulee hankkia osaamista osoittava testitodistus. Laitoksessa tulee, laitoksen koosta ja tarpeista riippuen, olla henkilö tai henkilöitä, jo(i)lla on testitodistus. Lähtökohtana on, että jokaisessa laitoksessa on vähintään yksi osaamistestin suorittanut henkilö ja että laitoksissa on jatkuvasti läsnä tai riittävän nopeasti paikalle hälytettävissä henkilö, jolla on osaamistesti suoritettuna.

Jos laitoksella ei itsellään ole tarvetta esimerkiksi laitoksen pienestä koosta johtuen kouluttaa omaa henkilökuntaa, laitos voi hankkia osaamisen laitoksen ulkopuoliselta taholta, esimerkiksi suuremmalta laitokselta. Kirjalliseen sopimukseen tulee kirjata edellytys tulla paikalle kiireellisissä allasveden laatua äkillisesti vaarantavissa tilanteissa. Kysymykseen tulevat sellaiset laitokset, joilla ei ole omaa henkilökuntaa, joka tekee allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä. Tällaisen laitoksen on lisäksi varmistettava, että laitoksen ulkopuolisella työntekijällä, joka tekee veden laatuun vaikuttavia

toimenpiteitä (esim. putkien tai laitteiden asentaja), on testitodistus.

Sellaisten henkilöiden, jotka eivät tee veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, ei tarvitse hankkia osaamista osoittavaa todistusta. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi ne, jotka työskentelevät pelkästään siistijänä, uimaopettajana, uinnin valvojana, liikunnan ohjaajana tai vastaavana taikka lippukassan hoitajana. Sijaisina toimivien henkilöiden, esimerkiksi kesätyöntekijöiden, ei tarvitse suorittaa osaamistestiä, mikäli he eivät yksin vastaa laitoksen toiminnasta ja saatavilla on allasvesihygieenistä asiantuntemusta henkilöiltä, jotka ovat suorittaneet osaamistestin. *On kuitenkin suositeltavaa, että myös edellä mainitut henkilöt suorittaisivat osaamistestin.*

Allasveden laatuun välillisesti vaikuttavia päätöksiä tekevillä henkilöillä ei tarvitse olla testitodistusta, mikäli he eivät itse työskentele sellaisissa tehtävissä, joissa voivat (välittömästi) vaikuttaa allasveden laatuun. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi kunnan tai kaupungin tekninen johtaja. Kuitenkin, laitoksen lähiesimiehen, joka valvoo ja ohjaa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevien työntekijöiden toimintaa, tulee hankkia testitodistus. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi uimahallin johtaja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus päivittää tätä ohjetta siten, että ohjeeseen kootaan mahdollisimman kattava listaus niistä työtehtävistä, jotka voidaan tulkita asetuksen soveltamisalaan kuuluviksi.

Keneen pitää hankkia osaamistodistus – kysymyksiä ja vastauksia

- Tarvitseeko terveystarkastajien hankkia osaamistodistus, koska he voivat vaikuttaa veden laatuun antamalla ohjeita, kehotuksia ym.?
- Ei tarvitse, koska he vaikuttavat välillisesti veden laatuun eivätkä itse tee toimenpiteitä laitoksilla. On kuitenkin valvonnan kannalta hyödyllistä, jos tarkastajilla on mahdollisuus täydentää hygieniosaamistaan laitoksien käytäntöjen osalta.

- Jos laitoksen päivystys on annettu pelastuslaitoksen tehtäväksi, pitääkö pelastuslaitoksen väellä olla osaamistodistus?
- Ei tarvitse, jos he eivät tee niitä veden laatuun vaikuttavia välittömiä toimenpiteitä, joita erityistilanne vaatii, ts. jos he vain toimivat erityistilanteissa tiedon eteenpäin välittäjinä eli hälyttävät vesilaitoksen henkilöstön. Mikäli pelastuslaitoksen väki tekee erityistilanteissa veden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä, heillä tulee olla osaamistodistus.

Muuta

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus päivittää tämän ohjeen tarpeen mukaan.

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Tiina Torkkeli-Pitkäranta, puh. (09) 3967 2810, tiina.torkkeli-pitkaranta@sttv.fi (1.12.2007 alkaen Jarkko Rapala, puh. sama kuin ed., jarkko.rapala@sttv.fi).

Sovelletut säädökset:

Terveydensuojelulaki 763/1994 §§ 20 b, 28 a, 59 a

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 461/2000 talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 315/2002 uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallissa, kylpylässä tai vastaavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja allasvesihygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta 1350/2006

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä

vaadittavasta laitosteknisestä ja talousvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta
1351/2006